

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

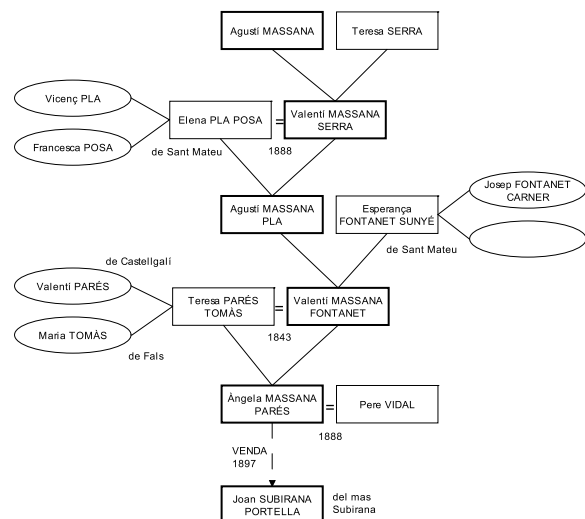
El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair, que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Cal Resi

Valentí Massana Serra era fill del moliner Agustí Massana, que possiblement descendia d'un branca lateral del mas Massana. La referència més antiga de l'Agustí és del 1760, quan l'amo del mas Massana li va cedir una terra de vinya i sembrat pertanyent al mas del Pla de la Vila, masoveria de la seva propietat. Van pactar que durant el temps de llaurar, el parcer podia fer pasturar una parella de bous dins de les terres de l'amo. També l'amo es va comprometre a donar-li la fusta necessària per fer una bóta i per construir un celler a casa seva. Les parts es van fixar a la quarta pel raïm i a la cinquena pel gra, essent responsabilitat de l'amo pagar el salari del pesador, mentre que el parcer li havia de fer la vida durant la temporada de segar i veremar.

No se sap on vivien aquests Massana, però un bon dia el Valentí va fer un pas decisiu per tal d'aconseguir casa pròpia. El 4 d'abril de 1769, davant d'un notari de Cardona, va fer un tracte amb Francesc Subirana, l'amo del mas Subirana. El tracte establia que l'amo li cedia un tros de terra de vuit quarteres i li permetia edificar una casa, a canvi de determinades prestacions i 15 lliures en efectiu. La casa es va fer, i en el capbreu del terme de 1791, consta que està subjecte a un cens anual de sis diners, que s'han de pagar el dia de la Mare de Déu d'Agost. El 1771, el Valentí va esposar la noia Elena Pla Posa, natural de Sant Mateu. Com que era òrfena de pare, el dot el va pagar el seu germà Segimon. Va consistir en 200 lliures i un aixovar bastant complet, contingut en dues caixes de fusta de noguer. A dins hi havia la següent roba: unes faldilles de sarja blava, un gipó de mig carro, una "ropilla" d'escot del bo, dues faldilles d'estamena de centelles, un gipó de "sempradura", dos llençols de bri, dotze tovallons de bri i estopa, dues tovallones de bri i una de tela, unes tovalles, una vànova blanca de borro, nou camises de bri, una de tela, i dues de mitja tela. El primer fill que van tenir li van posar Agustí, com l'avi, i el segon Valentí, com el pare. Aquest Valentí Massana Pla es va casar amb una de les filles del mas Oliveres de la Costa i després va emigrar a Manresa. L'octubre de 1809, l'amo del mas Massana va establir a

rabassa morta sis quarteres de la seva propietat al Valentí, el pare, en un indret del mas Pla de la Vila que era anomenat "Lo cap de la Costa de la Talaia del Molí".

El successor va ser Agustí Massana Pla, el qual es va trobar amb una reclamació del Subirana, que no estava content amb la manera com el Resi portava les seves terres. No es van avenir i van acabar anant a judici. El 15 de febrer de 1813, Tomàs Moragas, Jutge de l'Audiència, va dictar un acord entre les parts. L'acord ratificava la cessió del terreny i la obligació de pagar la quarta part, però a més, especificava altres drets i deures del quarterer. No podia tocar cap arbre del bosc, però podia fer 600 formiguers cada any amb la brossa i els branquillons. Podia construir darrere la casa els coberts que volgués fins a tocar el pou, però no podia fer una segona casa separada de la primera. No podia fer era ni batre enlloc, exceptuant l'espai de 30 pams que hi havia entre la casa i la bassa. Finalment, havia d'acabar de plantar la terra, la meitat de vinya espessa, i la meitat de vinya clara. En la vinya clara s'alternaven les filades de ceps amb arbres o bé franges de sembradura.

L'Agustí s'havia casat el 1802 amb l'Esperança, filla de Josep Fontanet, àlies Carner, de Sant Mateu. Se sap que el dot va ser de 400 lliures, perquè el juliol de 1810, van

reconèixer que un nebot els havia pagat el tercer i últim termini del dot. En el document s'esmenta que s'ignora la data exacte dels capítols, perquè els manuals notariais estan amagats fora de Manresa, degut a que s'espera una invasió imminent dels francesos. Cal recordar que, després de la desfeta del Bruc, els francesos es van venjar i van entrar fins a quatre vegades a Manresa, cremant i saquejant moltes cases. Cada cop els invasors van trobar la ciutat buida, perquè els habitants agafaven les coses de valor i es refugiaven als pobles.

Agustí Massana va fer testament amb el rector de Fals el 11 d'octubre de 1840, dos dies abans de morir. Va deixar una quantitat simbòlica a la Maria, l'Antònia i la Teresa, les filles casades, i 50 lliures pel dot de la Caterina, que encara era per merèixer. Hereu va ser l'únic xicot, el Valentí Masana Fontanet. Uns anys després, la Caterina es va casar amb un xicot del poble que es deia Valentí Massana Baló. Aquesta coincidència entre els noms del pare, fill, oncle i cunyat embolica bastant la recerca, considerant que, a més, l'amo del mas Massana també portava un nom idèntic.

Valentí va contraure matrimoni el 1843 amb Teresa Parés Tomàs, que malgrat ser de Castellgalí tenia arrels a Fals, ja que sa mare era germana del Salvador Tomàs, el cisteller del Raval. Al temps del casament, la noia ja no tenia pare, així que el seu oncle, que no tenia fills, la va nomenar hereva seva. Per correspondre a l'aportació que la núvia feia al matrimoni, el Valentí va fer una donació o escriu de 100 lliures. Quan va morir l'oncle, el 1868, la Teresa va heretar cal Cistelleret. La parella va tenir uns quants fills; Valentí, Maria, Joan, Esperança, Àngela, Rosa, i Dominga. Per tirar endavant la nombrosa família, els Massana es van haver d'endeutar sovint. El 1876 van poder tornar 933 pessetes que els havia deixat Antoni Morros, però a continuació van haver de demanar un nou préstec de 2.500 pessetes a Joan Viladés, de Sant Amanç. El 1878, la Teresa es va vendre per 2.670 pessetes cal Cistelleret, i es va acabar de vendre els drets de les vinyes que havien estat de l'oncle Salvador. Els diners van servir per tapar alguns forats, i el Valentí va haver de posar cal Resi a nom de la Teresa. El gener de 1888 va morir Valentí Massana, a l'edat de 83 anys. En el testament que havia fet tres anys enrere havia deixat 5 pessetes a la Maria, 66 a l'Esperança, i 80 pessetes a la resta de fills, encara solters. L'hereva va ser la Teresa Parés. Mentrestant, el cap de casa era Valentí Massana Parés, casat des del 1875 amb Josefa Santamaria Genescà, filla del moliner del Molí de Fals. El 1888 es va casar l'Àngela amb un tal Pere Vidal. En els capítols, la mare va nomenar hereva a la filla, fet força sorprenent, ja que, en teoria, qui tenia més drets era el seu germà Valentí, el gran. El 1889 va morir la Teresa i cal Resi va quedar per l'Àngela Massana Parés.

El 1897, els del mas Viladés van sol·licitar l'embargament de la casa, perquè no havien cobrat els interessos del préstec des de feia cinc anys. Els endarreriments pujaven a 450 pessetes. Per tal de pagar els interessos i el capital del préstec, l'Àngela va prendre el termini de vendre's la casa i les vinyes, devastades per la fil·loxera. Qui tenia el dret preferent de compra era Joan Subirana Portella, amo de mas Subirana, el qual va recuperar el ple domini de les seves

terres, pagant la quantitat de 3.200 pessetes, el 29 de juny de 1897. L'Àngela i la seva família van tenir temps per buidar la casa fins el dia 15 d'agost. A partir d'aquest punt en endavant, la casa estaria només ocupada per masovers o llogaters.

Els primers d'instal·lar-s'hi van ser una família que havia baixat d'Ardèvol, els Rebulleda. Mateu Rebulleda Canet estava casat amb una filla de la mestressa del mas Serra i tenia dos fills, el Pelegrí i el Josep. Com que els masos Subirana i Serra es van unir per matrimoni de l'hereu i la pubilla respectius, Joan Subirana va deixar algunes terres als oncles de la seva dona i els va permetre viure a cal Resi, que li pertanyia. En aquesta època, cal Resi apareix també anomenada "la Caseta". Francesca Casas va morir el 1892, als 80 anys, i Mateu Rebulleda ho va fer el 1904, als 94 anys, i aleshores va quedar el Pelegrí Rebulleda, que feia parella amb Margarida Lladó Vila, de Serrateix. Tenien un únic fill, el Josep, que va morir solter amb només 30 anys.

Cal Resi, 1975

En un moment sense determinar de la seva història, s'havia construït una altra casa adossada a cal Resi, de forma que hi solien viure dues famílies, la del masover i la d'un estadant que pagava lloguer. Després de marxar els Rebulleda, van passar per les dues cases diverses persones, sense que sigui possible establir-ne una successió i una cronologia precisa. A la dècada del 1920 s'hi estava la família formada per Manel Torra Jolàs i Antònia Aubets, els quals havien baixat de Clarà, i els seus quatre fills; Miquel, Josep i dues mosses. El Josep era conco, mentre que el Miquel era casat amb Montserrat Comas Puigdemívol. També hi vivien, a la mateixa casa o a la del costat, Ramon Comas Puigdemívol i Teresa Comas Puigdemívol, aquesta darrera casada amb Josep Peraire, de Sant Martí de Torruella. Des del 1926, poc més o menys, va residir a cal Resi el jove matrimoni format per Vicenç Font Bacardit, de cal Jan del Molí, i Concepció Moncunill Riera, de cal Janet. Van tenir quatre fills, dits Roser, Maria i Enric, més un nen que va morir xic. S'estaven a la casa del cantó de ponent, la més petita, mentre que a la de llevant hi havia el masover. Durant la guerra, el Vicenç va boigar pel seu compte un tros de bosc i el va convertir en vinya. A les acaballes de la guerra, els Font van haver de marxar de cal Resi i anar a cal Baixiner. El seu lloc el va ocupar una colla de refugiats civils del front, però només hi van estar uns dies, abans de continuar el seu trist pelegrinatge. Com que el Vicenç Font era del bàndol perdedor de la guerra, l'amo li va prendre la

vinya que havia boigat sense permís i la resta de terres que menava. També va ser motiu de represàlia i va estar-se tres anys a la presó. Entre d'altres coses, el van acusar d'haver hostatjat a dos milicians, cosa que no era ben bé exacta, ja que els dos homes que va tenir a casa eren uns parents de lluny, que s'amagaven perquè eren de dretes i tenien por. Llavors va quedar a cal Resí només el xicot Manel Torra Comas, que havia estat adoptat i criat pels seus oncles. El

Manel o "Manelet" era un xicot força alt, no gaire ben assortit, que jugava en l'equip local de futbol i feia l'acompanyament de les caramelles amb un bombo. Com que no tenia prou terra, normalment feia jornals per una casa o altra. A finals de la dècada del 1950, més o menys, la casa va quedar deshabitada i va començar el lent procés d'enderrocament. Actualment el procés ha avançat força i la casa s'està convertint en un munt de runa.